

BİLGİ TOPLUMUNA DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE KAZAKİSTAN'DA KADINLARIN KONUMU

Sanayileşmenin hız kazanması ve Endüstri 4.0'ın yayılmasıyla hızla değişen ekonomik ve sosyal hayat, bilginin; sermaye, hammadde, enerji ve insan gücü gibi üretim unsurlarından biri haline dönüştüğü, ekonomide hammadde ve ürün olarak kullanıldığı, herkes tarafından paylaşıldığı, toplum içerisinde kültürel bir değer olarak kabul edildiği ve bilgi-iletişim teknolojilerinin her alanda kullanılmaya başlandığı küresel anlamda bilgi toplumu olarak nitelendirilen bir toplum tipini ortaya çıkarmıştır. (Anameriç ve Rukancı, 2004).

Aigerim Sartayeva

Bilgi ekonomisinin küreselleşen dünya üzerinde sürükleyici gücü nedeni ile gelişmekte olan birçok ülke ekonomik açıdan rekabet ortamında yerini almak istemektedir. Bu bağlamda Kazakistan Cumhuriyeti son yıllarda bilgi toplumu olma yolunda artan bir ivme yakalamış, bağımsızlıktan sonra geçen 30 yıl Kazakistan için bir ekonomik ilerleme ve sürdürülebilir kalkınma dönemi olmuştur. Kazakistan Cumhuriyeti'nin 2020 Stratejik Planı kapsamında kabul edilen devlet politikaları özellikle yeni bir gelecek tasarlamayı amaç edinmektedir. Kazakistan – 2020 Stratejik Planı çerçevesinde yapılan program kapsamında bilgi toplumu kültürünün oluşturulması ve bu amaçla ihtiyaç duyulan bilgi ve iletişim teknolojileri alt yapısının geliştirilmesi amacı ile “Kazakistan – Bilişim 2020” ve “Dijital Kazakistan – 2020” devlet programları kabul edilmiştir. Bu programlar çerçevesinde tüm devlet organlarının bilgi toplumunun gerekliliklerine uygun seviyeye getirilmesi amaçlanmaktadır.

"Kazakistan Cumhuriyeti bilgi toplumunu inşa ederken bu sürecin vazgeçilmez bir unsuru ve kilit oyuncusu olması gereken kadınlar için de büyük fırsatlar sunmaktadır."

“Kazakistan – Bilişim 2020” devlet programı, bilgi ve iletişim alt yapısının geliştirilmesi amacıyla belirlenen kısa vadeli hedefleri ve bu hedeflere bağlı olarak alınması beklenen sonuçları kapsamaktadır. (Özbalcı, Ahmet Alp 2019: 606)

Bağımsızlığın yıl dönümünde dijital teknolojilerin kullanımı sayesinde siyasi reformlar hızlandırılmış, ekonomik gelişme ve yaşam standartlarının yükseltilmesine ise özel önem verilmektedir. Birleşmiş Milletler'in 2020 yılı e-Devlet Araştırması'nda Kazakistan e-devlet gelişimi konusunda 29, internet üzerinden hizmetler konusunda 11'inci sırayı aldı. (Anishimova, 2021)

Kazakistan Cumhuriyeti bilgi toplumunu inşa ederken bu sürecin vazgeçilmez bir unsuru ve kilit oyuncusu olması gereken kadınlar için de büyük fırsatlar sunmaktadır. Bilgi çağında küresel olarak kadın çalışan sayısında çarpıcı bir artış gözlemlenmektedir.

Sürdürülebilir kalkınmanın öznesi konumunda olan kadınların güçlendirilmesinde önemli bir boyutun; kadınlara

¹ Aigerim Sartayeva, L.Gumilyev Avrasya Milli Üniversitesi.

rın istihdama katılımının arttırılması, girişimciliğin desteklenmesi ve kadın yoksulluğu ile mücadele olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Bu gerçekten hareketle, kadınların sosyoekonomik koşullarının iyileştirilmesi, hükümetler nezdinde plan ve programlarla desteklenmektedir.

Özellikle kadınların siyasal hayatta karar alma mekanizmaları ile bürokraside son yıllarda artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Bu artışta değişen kadın imajının etkisi vardır. Örneğin eskilerde “iyi anne ve iyi eş” imajı yerini; liberal söylemle çizilmiş ekonomik olarak özgür, kariyer sahibi, “modern kadın imajı” modeli almıştır. (Tuganova, 2014:125)

Kadınların bilgi toplumunun uluslararası, bölgesel ve ulusal seviyede tüm alanlarının şekillenmesine katkı sağlanmasına ve karar alma süreçlerine katılımlarının desteklenmesi konusunda ilgili tüm paydaşları teşvik edilmektedir.

Son istatistiki verilere göre bugün Kazakistan'da 4,3 milyon çalışan kadın var, bu da toplam çalışan nüfusun yüzde 48'ine tekabül ediyor. Kadınların yüzde 35'i ticaret ve hizmetlerde, yüzde 32'si eğitim, sağlık ve bilimde, yüzde 14'ü sanayi, inşaat ve ulaşıtırmada, yüzde 9'dan fazlası ise tarımda çalışıyor. Kazakistan'da kadınlar, pedagoji alanında çalışanların %73'ünü, tıp alanında çalışanların %87'sini, bilim alanında %54'ü, bütçe sektörünün %60'nı oluşturmaktadır. (Daribay, 2023) Bugüne kadarki dönem içerisinde onlarca kadın, bakan ve devlet organlarında başkan; yüzlerce kadın Parlamento ve mecliste görevde yer almıştır. Araştırmalara göre GSYİH'in %40'nı kadınlar oluşturmaktadır. (Tuganova, 2014:125)

Bilgi toplumunu bilgi topluma dönüşüm sürecinde kadınların aktif katılımlarını destekleyen ve motive eden özellikle bilim ve teknolojideki BİT konularında etkin eğitim ve uygulama programları gerçekleştirilmektedir. Bu politikaların

hem nitelik hem nicelik olarak birtakım etkiler oluşturmalarının bir sonucu olarak kadınların bilişim sektöründe istihdamın son dönemlerde önemli düzeyde artış gözlenmektedir. Nitekim, Kazakistan Ulusal İşgücü Piyasası “Kazakistan İşgücü Piyasası: Dijital Gerçekliğe Giden Yolda” raporuna göre, bugün Kazakistan'da BT uzmanlarının %31'i kadındır. (Kusayinkızı, A., 2023)

Bu verilerden de anlaşıldığı üzere Kazakistan Cumhuriyetinde bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde, kadınların bütün karar alma mekanizmaları ve bütün toplumsal alanlara eşitlik prensibi temelinde tam katılımı ülkenin sürdürülebilir ekonomik büyümesi ve sosyal kalkınması açısından da oldukça önem arz etmektedir. Bu çerçevede, kadınların konumu Kazakistan'ın bilgi toplumu seviyesine erişebilmek için attığı adımlar ve bilgi toplumu kültürü açısından önemli katkılarının olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Anishimova, E. (2021) Bağımsızlığın otuzuncu yılında Kazakistan'ın dijital dönüşümü, Bağımsızlığın otuzuncu yılında Kazakistan'ın dijital dönüşümü | Euronews
- Anameriç, H. ve Rukancı, F. (2004). Bilgi toplumu ve toplumun bilgilenmesinde kütüphanelerin rolü. Kütüphaneciliğin Destanı Uluslararası Sempozyumu Bildiriler içinde 21-24 Ekim 2004 (ss. 330-338). Ankara: Ankara Üniversitesi D.T.C.F.
- Daribay, A. (2023), “Skolko jenşin rabotayet ve Kazaktane i gde (Türkçe:Kazakistan'da kaç kadın çalışıyor ve nerede?)”, Tengrinews.kz
- Özbalcı, Ahmet Alp 2019, Bilgi Toplumu ve Dijitalleşme Sürecinde Kazakistan "Kazakistan - Bilişim 2020 Devlet Programı" Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, ss.605-612
- Tuganova, A., (2014) “Bağımsız Kazakistan'da Kadınların Sosyal Ve Siyasi Hayatı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kusayinkızı, A., (2023) “ Genderniyi Aspekti İKT: problemi i perspektivi (Türkçe: BİT'in toplumsal cinsiyet yönleri: sorunlar ve beklentiler) (drfl.kz)